

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI ÉMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosa
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-1328/2021. számú ügyben
a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató csanádpalotai
lakásotthonainak látogatásával összefüggésben
(Előzmény ügy: AJB-6525/2020.)

*Előadók: dr. Rostás Rita
dr. Gilányi Eszter
dr. Deák-Kondákor Dóra*

Érintett szervek:

- Emberi Erőforrások Minisztériuma
- Szeged-Csanádi Egyházmegye
- Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató
- Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató 2. szakmai egység csanádpalotai lakásotthonai

2021.

Az alapvető jogok biztosa mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus Jelentése az AJB-1328/2021. számú ügyben

A Jelentésben tett megállapítások és ajánlások több vonatkozásban megegyezők, hasonlóak az AJB-1327/2021. számú jelentésben közöltekkel.

Előadó: dr. Rostás Rita

Összefoglaló

A nemzeti megelőző mechanizmus (a továbbiakban: NMM) feladatkörében eljáró alapvető jogok biztosa és három munkatársa 2020. október 13-án a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató csanádpalotai lakásotthonaiba látogatott. A látogatás célja a COVID-19¹ fertőzés terjedésének megakadályozása érdekében tett intézkedések ellenőrzése, valamint annak vizsgálata volt, hogy a veszélyhelyzetben² elrendelt korlátozások – a látogatási és kijárási tilalom³ –, illetve az azt követő járványügyi készültség⁴ milyen változásokat idézett elő az egyházi fenntartású Csongrád-Csanád megyei lakásotthonokban élő, szakellátásban részesülő gyermekek körében.

A járványügyi készültségre tekintettel a vizsgálat alatt a látogatócsoport tagjai maszkot viseltek, az épületekbe testhőmérséklet-mérés és kézfertőtlenítés után léptek be.

A látogatócsoport tagjai megtekintették az elhelyezés körülményeit, bejárták a lakásotthonként üzemelő családi házakat, meghallgatták a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató főigazgató-helyettesének tájékoztatását, és interjúkat készítettek a lakásotthonban tartózkodó munkatársakkal.

A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató izolációs házat működtetett, ahol egészségügyi szakszemélyzet is részt vett a kívülről érkező, a fertőzésveszély miatt karanténba kényszerülő gyermekek befogadásában és ellátásában. Így az egyes lakásotthonokban nem volt szükség elkülönítésre.

A járvány a lakásotthonokba a látogatás idejéig nem jutott be, a szükséges védőintézkedéseket megtették, a lakásotthonban a takarítást, mosást, fertőtlenítést a járványveszélyben gyakoribbá tették, melyhez elegendő fertőtlenítő- és tisztítószer állt rendelkezésre. Az NMM tapasztalatai szerint a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató, és azon belül a meglátogatott lakásotthonok munkatársai jól alkalmazkodtak a járványhelyzet kihívásaihoz, felkészültek a digitális oktatásra.

A járványhelyzetben szükségessé vált korlátozások miatt az ellátottak panasszal nem éltek, nem növekedett a rendkívüli események száma.

1. Az eljárás megindulása

A 2011. évi CXLIII. törvénnyel kihirdetett, kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) „célja egy olyan rendszer létrehozása, amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó

¹ SARS-CoV-2 vírus okozta fertőzés, illetve megbetegedés.

² A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet.

³ Az országos tisztifőorvos a 13305-16/2020/EÜIG számú, márc. 17-én kelt határozata.

⁴ A járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet.

*bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól”.*⁵

A Jegyzőkönyv 3. cikke szerint valamennyi „részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (a továbbiakban: nemzeti megelőző mechanizmus) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében”.

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 2. § (6) bekezdése értelmében 2015. január 1-jétől az alapvető jogok biztosa látja el a Jegyzőkönyv 3. cikke szerinti nemzeti megelőző mechanizmus (a továbbiakban: NMM) feladatait, melynek teljesítése során, a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot panasz vagy beadvány hiányában is rendszeresen vizsgálja.⁶

Miután az Egészségügyi Világszervezet az új koronavírus okozta járványt nemzetközi közegészségügyi-járványügyi sürgősségi helyzetűvé nyilvánította, a „*kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzet*”⁷ hirdetett ki. Ennek ideje alatt a járvány terjedését elősegítő tevékenységek korlátozhatóak.

A Kínzás és Más Kegyetlen, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőző Albizottság⁸ által 2020. április 7-én kiadott CAT/OP/10 számú Tanács⁹ (a továbbiakban: Tanács) iránymutatása szerint a kínzás, és a kegyetlen, embertelen, vagy megalázó bánásmód és büntetések tilalmát kivételes körülmények fennállása esetén, így a veszélyhelyzet során is biztosítani kell.¹⁰ Az egyes országokban működő nemzeti megelőző mechanizmusok maguk dönthetnek a járványhelyzetben az általuk legmegfelelőbbnek tartott intézkedésekről.¹¹ A Tanács értelmében a nemzeti megelőző mechanizmusoknak a koronavírus-járvány során a társadalmi érintkezésekre vonatkozó korlátozások figyelembevételével kell gyakorolniuk a mandátumukat.¹²

1.1. A látogatás helyszínének kiválasztása

Az NMM feladatai teljesítése során megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek és a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére.¹³ Segíti és ellenőrzi az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményben foglalt rendelkezések, és az azzal kapcsolatos iránymutatások megvalósulását, a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtását.¹⁴ Az NMM látogatásainak hangsúlyos területe az otthont nyújtó ellátásban részesülő gyermekek jogainak védelme. A gyermekek életkorukból adódóan, alacsony szintű jog- és érdekérvényesítési képességük miatt kiszolgáltatott helyzetben vannak, mely a gyermekvédelmi szakellátás keretében felnövekedő gyermekek esetében fokozottan érvényesül. A meglátogatni kívánt lakásotthonok a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató fenntartásában működnek. Ez a szolgáltató „Magyarország egyik

⁵ Jegyzőkönyv 1. cikk.

⁶ Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (továbbiakban: Ajbt) 39/A. § és 39/B. § (1) bekezdés.

⁷ 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről 1.§.

⁸ Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (továbbiakban: SPT).

⁹ <https://undocs.org/CAT/OP/10>.

¹⁰ CAT/OP/10 Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (7 April 2020) (a továbbiakban: Advice of the SPT) <https://undocs.org/CAT/OP/10>. I/5. pont.

¹¹ Advice of the SPT I/6. pont.

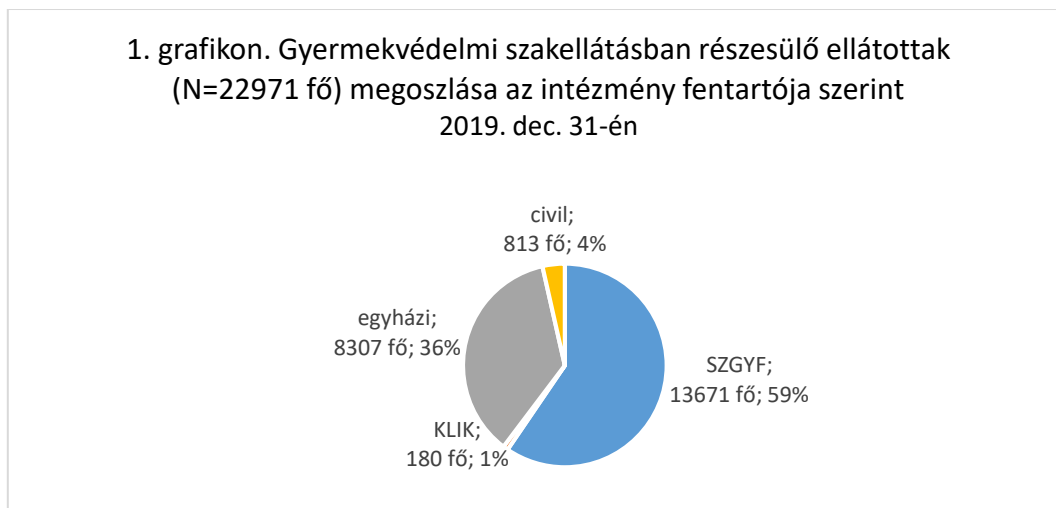
¹² Advice of the SPT IV/11. pont.

¹³ Lásd Ajbt. 1. § (2) bekezdés a) és d) pontját.

¹⁴ Lásd Ajbt. 1. § (3) bekezdését.

legnagyobb gyermekvédelmi szakellátást biztosító intézményrendszere, mely [...] a katolikus egyházi fenntartásokban működő gyermekvédelmi intézményrendszerekre országos módszertani feladatokat is ellát”.¹⁵

A szakellátásban az intézmények működtetésében az állam mellett jelentős szerepet játszanak az egyéb fenntartók is. Az alábbi grafikonon látható, hogy 41%-ban nem állami fenntartású az intézményrendszer.¹⁶

Az NMM a felkeresni kívánt helyeket és a meghallgatni kívánt személyeket szabadon kiválaszthatja,¹⁷ 2020 októberében az egyházi fenntartású Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató csanádpalotai lakásotthonaiba látogatott.

1.2. A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre

A Jegyzőkönyv 4. cikk 1. bekezdése értelmében a nemzeti megelőző mechanizmus Magyarország joghatósága és ellenőrzése alatt álló bármely olyan helyen látogatásokat folytathat, „*ahol az embereket valamely állami hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával megfosztják vagy megfoszthatják személyes szabadságuktól*”. A Jegyzőkönyv 4. cikk 2. bekezdése szerint a Jegyzőkönyv alkalmazásában szabadságelvontást jelent egy személy elhelyezése olyan „*környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el*”.

Ha a gyermekek felügyelet nélkül maradnak, ha testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésüket családi környezetük vagy önmaguk súlyosan veszélyeztetik, és nincs nevelésre alkalmas hozzátartozójuk, akkor a gyámhatóság vagy más beutaló szerv nevelőszülőknél vagy otthont nyújtó gyermekintézményekben biztosít számukra ideiglenes hatállyal azonnali elhelyezést.¹⁸ Ezen túlmenően a gyámhatóság határozatával a gyermekeket nevelésbe veszi, ha úgy ítéli meg, hogy a családok számára az alapellátás keretében biztosított szolgáltatásokkal, és a védelembe vétellel nem lehetett megszüntetni a gyermekek veszélyeztetését.¹⁹

Amennyiben egy gyermek a kijelölt gondozási helyről engedély nélkül távozik, az „*ellátást nyújtó – a gondozott gyermek esetében a gyermekvédelmi gyám haladéktalan értesítése mellett, vele együttműködésben – megkísérli felkutatni a tartózkodási helyét*”.²⁰ A gyermek életkorától, állapotától függően haladéktalanul vagy 24 órán belül „*az ellátást nyújtó megkeresi az illetékes*

¹⁵ Forrás: <http://szentagota.hu/post/a-szeged-csan-di-egyh-zmegye-szent-gota-gyermekv-delmi-szolgl-tlat-orsz-gos-int-zm-nyrendszer-nek-t-rt-nete-s-r-vid-bemutat-sa>

¹⁶ A létszámadatok a 2019. dec. 31-ei állapotra vonatkoznak az SZGYF (TEGYESZ) adatszolgáltatása alapján

¹⁷ Jegyzőkönyv 20. cikk e) pont.

¹⁸ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 72. §.

¹⁹ Gyvt. 78. § (1) és (2) bekezdés.

²⁰ NM rendelet 86. § (1) bekezdés.

*rendőri szervet az engedély nélkül eltávozott gyermek felkutatása érdekében. Egyúttal közli az engedély nélkül eltávozott gyermek személyes adatait, személyleírását, az azonosítására alkalmas jellegzetességeit.*²¹ A rendőr előállíthatja azt a gyermeket, aki a „gyermekotthonban történő elhelyezésének hatálya alól engedély nélkül kivonja magát”.²²

A gyámhatóság határozata alapozza meg a Jegyzőkönyv 4. cikke szerinti szabadságelvonást. Mindezek alapján az otthont nyújtó gyermekintézmények vonatkozásában – legyenek azok akár állami, akár alapítványi vagy egyházi fenntartású intézmények²³ – az alapvető jogok biztosának vizsgálati hatásköre az Ajbt. 39/B. § (1) bekezdése értelmében fennáll.

1.3. A látogatás célja

Az NMM feladatainak teljesítése körében tájékozódni kívánt arról, hogy a 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelettel kihirdetett veszélyhelyzet – az országos tisztifőorvos 2020. március 17-től hatályos 13305-16/2020/EÜIG számú határozata, mely a 13305-8/2020/EÜIG számú alaphatározatot módosítva a látogatási és kijárási tilalmat kiterjesztette a gyermekvédelmi szakellátást biztosító intézményekre – majd a veszélyhelyzet megszüntetését²⁴ követően bevezetett járványügyi készültség²⁵ által előidézett változásokat miként élték meg a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató lakásotthonaiban elhelyezett gyermekek. Milyen intézkedéseket tett a Szolgáltató a járvány terjedésének megakadályozásának érdekében.

1.4. Az érintett alapvető jogok

- *A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma:* „Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani.” [Alaptörvény III. cikk (1) bekezdés];
- *A hátrányos megkülönböztetés tilalma és az esélyegyenlőség biztosítása:* „Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.” [Alaptörvény XV. cikk (4) és (5) bekezdés];
- *A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga:* „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés];
- *Panaszjog:* „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy egyedül vagy másokkal együtt, írásban kérelemmel, panasszal vagy javaslattal forduljon bármely közhatalmat gyakorló szervhez.” [Alaptörvény XXV. cikk].

²¹ NM rendelet 86. § (2) bekezdés.

²² 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről 33. § (2) bekezdés d) pont.

²³ Az NM rendelet 1. § (3) bekezdése értelmében a „rendeletben foglaltakat kell alkalmazni az egyházi fenntartó és a nem állami fenntartó által nyújtott személyes gondoskodásra is.”

A Gyvt. 5. § (sb) pontja szerint egyházi fenntartó „a bevett egyház, annak belső egyházi jogi személye, továbbá az olyan nyilvántartásba vett egyház, bejegyzett egyház és azok belső egyházi jogi személye, amely a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 9/D. § (5) bekezdése, illetve 9/F. § (1) bekezdése szerinti, a gyermekjóléti, gyermekvédelmi vagy szociális feladatok ellátására is kiterjedő megállapodással rendelkezik”, ha az e törvényben és más jogszabályban meghatározott feltételek szerint gondoskodik a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység biztosításához szükséges feltételekről.

²⁴ Ld. a 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendeletet.

²⁵ Ld. a járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendeletet.

1.5. Az alkalmazott nemzeti és nemzetközi jogszabályok, határozatok, állásfoglalások, iránymutatások

- *Magyarország Alaptörvénye*;
- *2011. évi CXI. törvény* az alapvető jogok biztosáról (a továbbiakban: Ajbt.);
- *2011. évi CXLIII. törvény* a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyv kihirdetéséről (a továbbiakban: Jegyzőkönyv);
- *2011. évi CXC. törvény* a nemzeti köznevelésről (a továbbiakban: Nkt.);
- *2007. évi XCII. törvény* a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó fakultatív jegyzőkönyv kihirdetéséről (a továbbiakban: CRPD);
- *1997. évi XXXI. törvény* a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (a továbbiakban: Gyvt.);
- *1994. évi XXXIV. törvény* a rendőrségről;
- *1991. évi LXIV. törvény* a New Yorkban 1989. november 20-án kelt, a Gyermek jogairól szóló Egyezmény kihirdetéséről (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);
- *283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet* a járványügyi készültség bevezetéséről;
- *282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet* a 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről;
- *40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet* a veszélyhelyzet kihirdetéséről;
- *37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet* a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról (a továbbiakban: EMMI rendelet);
- *15/1998. (IV. 30.) NM rendelet* a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (a továbbiakban: NM rendelet);
- Az országos tisztifőorvos 13305-47/2020/EÜIG számú határozata (2020. V. 18.);
- Az országos tisztifőorvos 13305-16/2020/EÜIG számú határozata (2020. III. 17.);
- Az országos tisztifőorvos 13305-8/2020/EÜIG számú határozata (2020. III. 8.);
- A kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére alakult Európai Bizottság sztenderdjei. CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2015 (a továbbiakban: CPT/Inf);
- Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (7 April 2020) (a továbbiakban: Advice of the SPT).

1.6. A látogatás módszere

A látogatás során a Tanácsban rögzített 'do no harm' ('ne árts') elvnek²⁶ megfelelően a látogató csoport tagjai maszkot viseltek, testhőmérséklet-mérést és kézfertőtlenítést követően léphettek be az épületbe.

A látogatás résztvevői a következő vizsgálati módszereket²⁷ alkalmazták:

- dokumentumok, adatok bekérése, a helyszínen másolatok, fényképek készítése;
- az elhelyezés körülményeinek vizsgálata, fotók készítése az alábbi fókuszpontokkal:
 - az épület, a helyiségek felszereltsége állapota, alkalmassága általában, különös tekintettel az esetlegesen szükségessé váló – fertőzésveszély miatti – elkülönítés lehetőségére;

²⁶ Advice of the SPT I/4. pont.

²⁷ Vö.: Ajbt. 39/B. § (2), (3) bekezdés.

- a higiénés feltételek biztosítása, fertőtlenítés;
- a tanulási körülmények, a távoktatáshoz való hozzáférés;
- személyes meghallgatások, félig strukturált interjúk felvétele bizalmas körülmények között az ellátott gyermekekkel és az őket gondozó munkatársakkal az alábbi témakörökben:
 - bánásmód általában, illetve a járványhelyzet milyen változásokat, megszorításokat idézett elő;
 - napirend, a szabadlevegőn való tartózkodás;
 - a digitális oktatásba való bekapcsolódás lehetősége, feltételei, a tanulási tevékenység támogatása;
 - az egészségügyi ellátás és a terápiák, fejlesztések alakulása; nehézségek és megoldási javaslatok a járványügyi veszélyhelyzetre tekintettel;
 - kapcsolattartás és annak módosulásai a járványügyi veszélyhelyzettel, annak feloldásával összefüggésben.

A látogatócsoport a helyszíni vizsgálata során 7 alkalmazottat hallgatott meg.

1.7. Szankció tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

1.8. A látogatás időpontja

2020. október 13.

1.9. A látogatás résztvevői

Dr. Kozma Ákos, az alapvető jogok biztosa
 Dr. Deák-Kondákor Dóra, OPCAT NMM főosztályvezető
 Dr. Rostás Rita pszichológus, pedagógus
 Dr. Gilányi Eszter jogász, pszichológus

2. A tényállás és megállapítások

2.1. Az intézmény alapadatai, korábbi ellenőrzések

A Csanádpalota, Kossuth Lajos utca 16. és 31. szám alatt található 12-12 férőhelyes lakásotthonok fenntartója a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató, mely 8 megyében és a fővárosban működtet gyermekvédelmi szakellátást biztosító intézményrendszert. A Szolgáltató mintegy 7000 gyermekről gondoskodik, és országos hatáskörben lát el katolikus egyházi fenntartású intézményekre vonatkozóan módszertani feladatokat.²⁸ Az intézmény a „Magyar Katolikus Egyházon belül működő önálló jogi személy”,²⁹ „felügyeletét, vezetőjének kinevezését a Szeged-Csanádi Egyházmegye püspöke gyakorolja”.³⁰ A püspök által kinevezett

²⁸ Forrás: <https://www.szentagota.hu/bemutakozunk>.

²⁹ Alapító okirat 14. pont.

³⁰ Alapító okirat 16. pont.

főigazgató munkáját 5 általános főigazgató-helyettes, valamint szakmai illetve területi igazgatók segítik. „A megyei területi igazgató a megyében a szakmai irányításért felelős, a [...] területi igazgatóságához tartozó munkavállalók tekintetében a munkaviszony létesítése és megszüntetése kivételével a munkáltatói jogkör gyakorlója.”³¹ Munkaviszonyt és vezetői megbízatást a főigazgató létesíthet és szüntethet meg.³²

A csanádpalotai telephelyek területileg a Szolgáltató Csongrád-Csanád Megyei Gyermek- és Lakásotthonai közé, az 2. számú Szakmai Egységhez tartoznak, 2011-ben kerültek egyházi fenntartásba. Az átvételkor a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatósággal ellátási szerződést kötöttek. „A feladatellátást biztosító ingatlanokat, ingóságokat az ellátási szerződésben foglaltak szerint a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság, valamint Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata biztosítja.”³³

A Csongrád Megyei Kormányhivatal Jogi és Hatósági Főosztály Szociális, Igazságügyi és Gyámügyi Osztálya 2019-ben végzett ellenőrzése³⁴ során jogsértést nem tárt fel, hatósági eljárás megindítását nem látta indokoltnak. A 2020-ban végzett hatósági ellenőrzés megállapította, hogy a csanádpalotai lakásotthonok „a személyi feltételeik és működésük tekintetében nem felelnek meg maradéktalanul a jogszabályi előírásoknak.”³⁵ A Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Osztálya 2020. július 15-én végzett közegészségügyi ellenőrzést, azonnali intézkedést indokoló körülményt nem találtak.

Az NMM az intézményi alapadatok, dokumentációk vonatkozásában alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.2. Az ellátottak köre

A látogatás napján mindkét 12 férőhelyes lakásotthonban 11-11 gyermek, illetve fiatal felnőtt élt. A gyermekek között 1 ideiglenes hatályú elhelyezett volt, a többiek nevelésbe vett gyermekek voltak, három nagykorú fiatal utógondozói ellátásban részesült.

Az egyik lakásotthonban nem volt jellemző az engedély nélküli eltávozás, a 2020-as évben a látogatás idejéig mindössze egy gyermeket érintett ilyen esemény, aki viszont tartósan, a látogatáskor, már ötödik hónapja volt távol. A másik lakásotthonból az év folyamán összesen 7 engedély nélküli eltávozás történt.

A Kossuth Lajos utca 16. sz. alatti lakásotthonban 7 leány és 4 fiú volt elhelyezve.

Ebben a lakásotthonban élt a három utógondozott. Az otthonban ellátottak átlagéletkora 16 év 6 hónap volt a látogatás időpontjában.

Ugyanazon utcában a 31. szám alatti lakásotthonban csak fiúk voltak elhelyezve, ők valamennyien elmúltak már 13 évesek. Az átlagos életkoruk 15 év 11 hónap volt.

Az alábbi 1. táblázatban látható a két lakásotthonban élő ellátottak és fiatal felnőttek életkor szerinti megoszlása.

1. táblázat. Az ellátottak (N=22 fő) életkora

Életkor	Ellátottak száma
11-12 év között	1 fő
13-14 év között	2 fő
14-15 év között	1 fő

³¹ SZMSZ, 31. old.

³² Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató Szervezeti és Működési Szabályzata (a továbbiakban: SZMSZ) 64. old. https://szentagota.hu/media/uploads/images/users/root/K%C3%B6z%C3%A9rtel%C5%B1%20adat%C3%A9s%20okumentumok/szmsz_20200701.pdf.

³³ SZMSZ 19. pont.

³⁴ 2019. március 25-én kelt, CS/C01/00125-8/2019. iktatószámú hatósági ellenőrzés.

³⁵ 2020. július 28-án végzett helyszíni ellenőrzés megállapítása. Iktatószám: CS/C01/00192-13/2020.

15-16 év között	5 fő
16-17 év között	4 fő
17-18 év között	6 fő
18-19 év között	3 fő

A lakásotthonokban speciális szükségletű gyermek nem volt elhelyezve. A Kossuth Lajos utca 16. szám alatti lakásotthonban 4, míg a 31. sz. alattiban 7 különleges szükségletű gyermek élt. Az NM rendelet értelmében³⁶ főszabály szerint egy lakásotthonban csupán négy különleges szükségletű gyermek nevelhető integráltan, melytől kizárólag a gyermekek érdekében lehet eltérni. A különleges szükségletű gyermekek – köztük súlyos tanulási- és figyelemzavarral küzdők, értelmileg akadályozottak – magas aránya felveti a kérdést, hogy kaphatnak-e kellő többletgondoskodást, juthat-e elegendő személyre szabott figyelem valamennyi ellátottra. A CRPD hangsúlyozza, hogy az államnak kötelessége a fogyatékossgal élő³⁷ gyermekek számára más gyermekekkel azonos alapon biztosítani valamennyi emberi jog teljes körű gyakorlását.³⁸ Figyelembe véve azonban, hogy mindkét lakásotthonban 6-6 gyermek hét közben bentlakásos intézményben kapott ellátást, feltételezhető, hogy ott megkaphatják a számukra szükséges fejlesztéseket, segítséget a tanuláshoz és az életvezetéshez. A lakásotthonokban hétfőtől péntekig csak 5-5 gyermek, illetve fiatal felnőtt ellátása, gondozása folyt.

Mindkét vizsgált lakásotthon három-három ellátottnak az első gondozási helye volt. Ők a saját családjukból kerültek be szakellátás rendszerébe. Tizenhárman korábban nevelőszülőnél nevelkedtek, ketten másik intézményben éltek (egyről nincs adat). Az ellátottak lakásotthononként számítva az átlagot, 6 év 1 hónapot, illetve 5 év 6 hónapot töltöttek a gyermekvédelmi szakellátás hálózatában. A vizsgált lakásotthonokban átlagosan megközelítőleg 2 éve, az egyikben 2 év 3 hónap, a másikban 1 év 9 hónapja éltek. A lakásotthonokban eltöltött viszonylag hosszabb idő is hozzájárult ahhoz, hogy a nevelők szerint összetartó közösséggé formálódtak az otthonok lakói.

A befogadásokat és az elbocsátásokat a tavasszal kihirdetett veszélyhelyzet,³⁹ illetve a nyáron kihirdetett járványügyi készültség⁴⁰ nem akadályozta. A járványügyi készültség időszakában is történt befogadás. A nagykorúvá vált fiatalok között voltak, akik utógondozottként további támogatást igényelve a lakásotthonban maradtak, és történt kiköltözés is.

A járványhelyzettel összefüggésben az ellátottak bekerülésével, elbocsátásával kapcsolatosan alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt a látogatócsoport nem észlelt.

³⁶ Lásd: NM rendelet 125. § (2a)-12 fős lakásotthonban egyidejűleg legfeljebb a) 1 fő kettős szükségletű, b) 1 fő speciális szükségletű vagy c) 4 fő különleges szükségletű gyermek helyezhető el. Ettől kizárólag az érintett gyermekek érdekében lehet eltérni. Kettős szükségletű, speciális szükségletű, különleges szükségletű gyermek elhelyezése esetén a csoport létszáma csökkenthető.

³⁷ Az 1. cikk szerint: „Fogyatékossgal élő személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.” Ennek értelmében a súlyos pszichés tüneteket mutató gyermekek is fogyatékossgal élőknek tekintendők.

³⁸ Vö.: CRPD 7. cikk (1) bekezdés.

³⁹ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet; és az országos tisztifőorvos a 13305-16/2020/EÜIG számú, márc. 17-én kelt határozata.

⁴⁰ A járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet.

2.3. Személyi feltételek

A lakásotthonok szakmai vezetője a Csongrád-Csanád megyei területi igazgató közvetlen irányítása alatt állt. Mindkét lakásotthonban a főiskolai végzettségű nevelő mellett egy-egy gyermekvédelmi asszisztens dolgozott. Az egyik lakásotthonban 4, a másikban 3 és a nyári időszakban még 2 gyermekfelügyelő (az egyik teljes, a másik részmunkaidőben) foglalkozott a gyermekekkel. A lakásotthonok további, szakirányú végzettséggel nem rendelkező kisegítőket is alkalmaztak, így mindkét otthonban 7,5 személyt foglalkoztattak. Továbbá heti 10-10 órában fejlesztő pedagógus, és hetente egyszer, öt órában pszichológus is segítette az otthonokban ellátott gyermekek életét. A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató igazgatóhelyettese büszke volt arra, hogy a megyében minden lakásotthonban több személyt alkalmaztak az NM rendeletben meghatározott létszámminimumnál.⁴¹

A munkatársak az otthonok megnövelt személyi létszáma ellenére is áldozatot hoztak a pandémia első hullámában elrendelt veszélyhelyzetben,⁴² a gyermekvédelmi szakellátást biztosító intézményekre is kiterjesztett kijárási tilalomban⁴³ a folyamatos, 24 órás felügyelet biztosítása érdekében. A két lakásotthonban összesen 9 munkatárs túlórázott, három hónap alatt személyenként 6-54 óra közötti túlmunkát teljesítettek. A nevelők, a fejlesztő pedagógusok a szabadon felhasználható felkészülési időt is a lakásotthonokban töltötték, így naponta 2 órával többet tudtak a gyerekekkel foglalkozni. Az egyik lakásotthon fejlesztő pedagógusa ezen túlmenően április 1-jétől június 30-ig heti 20 órában foglalkozott a gyerekekkel.

A csak fiúkat ellátó lakásotthonban a gyermekekkel kapcsolatba kerülő 11 felnőtt között 4, a másikban 3 férfi volt.

Az otthonok munkatársai közül négy kisegítő a látogatást megelőző nyáron, továbbá az egyik nevelő és egy gyermekfelügyelő szintén 2020 júliusában, míg egy további gyermekfelügyelő 2020 márciusában állt munkába. Öten 2011-től, az egyházi átvétel óta a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató munkatársai. Többen már a fenntartóváltás előtt is a gyermekvédelemben dolgoztak, volt, aki már majdnem 30 éve. Egyikük érdekességként hozzáfűzte, hogy a 2011-es fenntartóváltás nem jelentett fizikailag is munkahely-változtatást, mert ő helyileg továbbra is ugyanabban a korábban is lakásotthonként szolgáló épületben dolgozott, mint annak előtte.

A kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére alakult Európai Bizottság sztenderdjeiben hangsúlyozza, hogy a „*fiatalkorúak gondozása különleges erőfeszítéseket igényel azért, hogy csökkenteni lehessen a hosszú távú szociális beilleszkedési zavarok veszélyét. Ehhez pedig multidiszciplináris megközelítésre van szükség, amely többféle szakember tudásából táplálkozik*”.⁴⁴ A csanádpalotai lakásotthonokban pedagógia szakos végzettségűek voltak a nevelők, és gyógypedagógia asszisztens képzésűek a gyermekvédelmi asszisztensek. A gyermekfelügyelők között voltak gyermek- és ifjúságvédelmi felügyelők és óvodai dajkák. A Kossuth utca 16. sz. alatti lakásotthonban csak a kisegítő személyzetnek nem volt meg az NM rendeletben előírt képzése. A Kossuth utca 31. sz. alatti lakásotthonban azonban volt olyan gyermekfelügyelő, aki nem rendelkezett az NM rendeletben előírt iskolai végzettséggel.⁴⁵ Ebben a lakásotthonban a fejlesztő pedagógus végzettsége általános iskolai tanító volt, ami szintén nem felel meg az NM rendelet hatályos képzési követelményének.

⁴¹ Lásd: NM rendelet I. számú melléklet. A gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodás formáinak szakmai létszám irányszámai és létszámminimum normái. II. Szakellátások. 2/a Lakásotthon (max. 12 fő) 1 nevelő; 1 gyermekvédelmi asszisztens, 3 gyermekfelügyelő, pszichológus, gyógypedagógus vagy fejlesztő pedagógus 1-1 fő 40, illetve 48 gyermekre.

⁴² A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet.

⁴³ Az országos tisztifőorvos 13305-16/2020/EÜIG számú, 2020. márc. 17-én kelt határozata.

⁴⁴ CPT/Inf (99) 12, 28. pont.

⁴⁵ NM rendelet II. számú melléklet Képzési előírások a gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodás egyes formáiban dolgozók részére. II. Szakellátások.

Az NM rendeletben meghatározott szükséges szakképesítés hiánya a minden gyermek számára biztosított védelemhez és gondoskodáshoz való joggal összefüggő visszásságot okoz, és a fejlesztésre szoruló gyermekek vonatkozásában veszélyezteti az esélyegyenlőség biztosítására irányuló külön intézkedések megvalósulásához fűződő jognak az érvényesülését.

A járványhelyzet vonatkozásában a személyi feltételekkel kapcsolatosan alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt a látogató csoport nem észlelt.

2.4. Tárgyi feltételek, elhelyezési körülmények, az elkülönítés lehetősége

Csanádpalota a román határ mellett, Makótól 20 km-re fekvő település. Központjától mintegy 1 km-re találhatóak a meglátogatott lakásotthonok. Mindkét lakásotthon ugyanabban az utcában, egy-egy kertes családi házban működött. Az egyik ház egyszintes, a másik kétszintes volt. A házakhoz tartozó udvarokon bokszsák, hangulatos kerti fedett kiülő, hintaágy, bográcsolásra alkalmas tűzrakóhely csalogatta a gyerekeket a szabadlevegőn való tartózkodásra. Miközben az udvari eszközök egy része új, jó állapotú volt, látható volt az is, hogy állagjavító, -megőrző munkákra lenne szükség. A repedezett aljzatbeton balesetveszélyes helyzetet teremtett. A Kossuth utca 16. szám alatti ház hátsó kertjét kerítéssel le is választották már az esetleges sérülések elkerülése érdekében. A helyenként túlburjánzó növényzet szakszerűbb gondozása is nagyobb teret, vonzóbb környezetet teremthetne.

Az NMM felhívja a figyelmet betonaljzat javításának szükségességére, valamint fontosnak találná a gondozott kerti környezet kialakítását.

A lakásotthonokban rend és tisztaság fogadta a látogatócsoportot. A mosdókban fertőtlenítőszer volt kihelyezve, a helyes kézmosás, köhögés, fertőtlenítés menetét ismertető piktogramok mindenütt megtalálhatóak voltak. Már beépült a fertőtlenítés a napi rutinba, minden hazaérkezéskor automatikusan használták az otthonokban élők, dolgozók az erre a célra szolgáló szereket. Az épületek tisztán tartásában a gyerekek is részt vettek, de a felnőttek is rendszeresen takarították, fertőtlenítették az otthonokat. A mosások gyakoriságát is növelték.

A Kossuth utca 16. szám alatti földszintes épületben a konyha, étkező, nappali szervesen kapcsolódott egymáshoz, egy nagy közösségi életteret kialakítva. A tájékoztató táblára a heti programok, az étlap, a gyerekek értékelése, a takarítás rend, a házirend, mottóként használható mondatok, értékelendő tulajdonságok kerültek kifüggesztésre. Az épületben 4 hálószoba volt, melyekben 2-4 gyermek aludt, berendezésük esztétikus, a gyerekek láthatóan saját ízlésük szerinti tárgyakkal, képekkel, rajzokkal díszíthették a szobákat, az ágyakat. A közös helyiségekben névre szóló fachokban tárolták a tanszereket, a gyerekek értéktárgyait a nevelői szobában zárták el. Korábban próbálkoztak zárható szekrényekkel is, ezeknek a nyoma látszik még a bútorokon, de mivel a gyerekek gyakran elhagyták a lakatkulcsokat, eltekintettek ettől.

A vizesblokkok száma a nemenkénti elkülönített használatot lehetővé tette, továbbá nevelők számára is volt külön mosdóhelyiség.

Az udvarról nyíló sportszoba a látogatás idején használaton kívül volt, éppen felújították. A munkatársak azt mesélték, hogy a pandémia első hullámában játszhattak ott a gyermekek. A tájékoztatás szerint az épület fűtésének korszerűsítését is megkezdték.

A Kossuth utca 31. szám alatti lakásotthon átalakítása a közelmúltban fejeződött be. A kétszintes ház alsó szintjén, a tágas konyha mellett egy nagy nappalit alakítottak ki, így megoldhatóvá vált, hogy vacsorakészítés közben is szem előtt legyenek az otthon tartózkodó gyermekek. A nagy hirdetőtábla sok fontos információt hordozott, a házirend mellett az életrend, és például az együttélést megkönnyítő varázsszavak is olvashatóak voltak. A felső szinten is volt egy közösségi tér, továbbá a hálószoba is ott foglalt helyet. A vizesblokkok száma és elhelyezkedése a ház koedukált használatát nem tette lehetővé, csak fiúkat éltek itt. A

gyermekeknek módjuk volt a személyes tárgyaik elhelyezésére, kirándulásokról, családi eseményekről készült fényképekkel, oklevelekkel színesítették a szobákat.

Az épületek állagát megőrző egyszerűbb munkákban, például egy-egy tisztasági festésben a gyerekek is részt vettek. A 31. szám alatti épületben 2018-ban volt utoljára meszelés.

A járvány miatt megnövekedett mértékben szükséges fertőtlenítő- és tisztítószerből volt raktárkészletük, szájmaszkok és gumikesztyűk rendelkezésre álltak. A működtető ellátási csoportja felé kellett jelezni a védőfelszerelésekre és tisztítószerre vonatkozó igényeket.

A pandémia első tavaszi időszakában befogadás nem történt a vizsgált lakásotthonokban. Az esetlegesen szükségessé váló elkülönítést nem a lakásotthonokon belül oldották meg. Csongrád-Csanád megyében kijelöltek egy izolációs házat, és gyámi engedéllyel a szökésből visszatérő, „illetve járványügyi szempontból kockázatos környezetből érkező új beutalt”⁴⁶ gyermekeket ott tartották megfigyelés alatt. Ez az intézkedés elnyerte a gyerekek tetszését, annyira népszerű volt, hogy – mint ahogy az egyik munkatárs mesélte – attól tartottak már, hogy néhány gyerek azért szökik majd meg, hogy egy kicsit az izolációs házban „nyaralhasson”.

Az NMM a tárgyi feltételek, a járványhelyzetben szükséges elkülönítési lehetőségek biztosításának vonatkozásában alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.5. Élelmezés a lakásotthonokban

A lakásotthonok tágas, jól felszerelt konyhájában mindennap főztek a gyermekfelügyelők, családi jellegű ételkészítésnek tekinthető ez a folyamat. A közétkeztetésre vonatkozó EMMI rendelet hatálya kiterjed „a gyermekvédelmi szakellátást biztosító szolgáltatókra”.⁴⁷ Ugyanakkor azok a követelmények, melyeket a főzőkonyhával rendelkező „közétkeztetőnek”⁴⁸ kell teljesítenie, nem számonkérhetők a lakásotthonok működtetőjén. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (a továbbiakban: OGYÉI) is kifejti, hogy az intézmények közé „a lakásotthonként működő gyermekotthonok is beletartoznak”, és néhány példát is felsorol arra, hogy melyek azok a kötelezettségek, melyek rájuk is vonatkoznak: „diétás étkeztetés biztosítása, tájékoztatási kötelezettség, hatósági ellenőrzés kapcsolódó pontjai”.⁴⁹ Az OGYÉI szerint tehát tájékoztatási kötelezettsége van a lakásotthonoknak. Ugyanakkor az EMMI rendelet szerint a tájékoztatás a közétkeztetők számára kötelező. Az EMMI rendelet 6. §-ában részletesen meg is határozza, hogy az étlapok miről tájékoztassanak. Az ott felsorolt elvárásoknak az étlapok összeállításával megbízott lakásotthoni nevelők többsége nem tud megfelelni. Újabb kérdés, hogy ki készítheti el egy lakásotthonban a diétás étlapot, melyet az EMMI rendelet szerint csak „kizárólag dietetikus szakképesítéssel rendelkező szakember tervezhet” (16. § (5) bekezdés), de az NM rendelet a lakásotthonok vonatkozásában nem írja elő a dietetikus szakember alkalmazását.⁵⁰

⁴⁶ Főigazgatói tájékoztató Gyermek- és lakásotthonok részére lkt sz.: 15-54/2020, 4. oldal.

⁴⁷ Lásd, EMMI rendelet 1. § (1) bekezdés a) pont, továbbá a 1. § (3) bekezdésben részletezett kivételek, melyek között a lakásotthonok nem szerepelnek. „E rendelet rendelkezéseit a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény hatálya alá tartozó ellátások közül a családi bölcsődére, a munkahelyi bölcsődére, a napközbeni gyermekfelügyeletre, az alternatív nappali ellátásra, a gyermekek esélynövelő szolgáltatásaira, a helyettes szülői ellátásra, valamint a nevelőszülői ellátásra nem kell alkalmazni.

⁴⁸ E rendelet hatálya kiterjed: valamennyi, közétkeztetési szolgáltatást saját, működő főzőkonyhája révén biztosító Intézményre, szervre, szervezetre, gazdasági társaságra, természetes személyre (a továbbiakban együtt: Közétkeztető). EMMI rendelet 1. § (1) bekezdés b) pont.

⁴⁹ Lásd az OGYÉI honlapján a 66. kérdésre adott válasz: https://ogyei.gov.hu/a_leggyakoribb_kerdesek_es_valaszok_a_kozetkeztetesre_vonatkozó_taplalkozas_egeszsegugyi_eloiras_okrol_szolo_372014_iv_30_emmi_rendelet_kapcsan/.

⁵⁰ NM rendelet I. számú melléklet. A gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodás formáinak szakmai létszám irányszámai és létszámminimum normái. II. Szakellátások.

Az NMM hangsúlyozza, hogy az EMMI rendelet előírásait a lakásotthonokban is célszerű a lehetőségekhez mérten figyelembe venni, kiindulási alapnak használni az egészséges étrend összeállításához. Az NMM a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató Hódmezővásárhelyi Lakásotthona látogatásáról szóló jelentésében⁵¹ javaslatot tett a jogalkotónak arra, hogy tekintse át a közétkeztetésre vonatkozó EMMI rendelet előírásait, és határozza meg, mely pontjai irányadóak a családias étkeztetést biztosító lakásotthonokra.

Az NMM rendelkezésére bocsátott étlapok szerint a napi ötszöri étkezés biztosítva volt mindkét lakásotthonban, változatos étrendet állítottak össze a nevelők. Mindennap levesből és főfogásból álló meleg ebéd készült, általában hideg vacsora volt, melyet hetente egyszer virsli, tejberizs, vagy tojásrántotta tett teljesebbé. A vitaminforrásul is szolgáló zöldségek és gyümölcsök mennyiségét növelték az immunrendszer erősítése érdekében, ilyen módon is próbálták fokozni a koronavírussal szembeni védekezést. A hal hiányzott az étrendről, a húst tartalmazó ételek előfordulási gyakorisága megfelelő volt. A húsok és húskészítmények zsírtartalmára vonatkozóan nem volt adat az étlapokon, mint ahogy azt sem tüntették fel, hogy teljes kiőrlésű gabona alapú élelmiszert kaptak-e az ellátottak.

A vizsgált lakásotthonokban a fenntartó napi 1000 Ft-ot biztosított élelmiszer-ellátmányra.⁵² Ez jelentősen meghaladja az NM rendeletben meghatározott ötszöri étkezésre fordítandó napi minimum összeget.⁵³

2020 márciusában a fenntartó a tartalékképzés lehetőségét is biztosította.⁵⁴ A munkatársak elmondták, hogy tavasszal 200 000 Ft-ból vásárolhattak étolajat, cukrot, lisztet, konzerveket.

Az NMM a vizsgált lakásotthonok vonatkozásában alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt az élelmezéssel kapcsolatosan.

2.6. Az ellátottak oktatásban való részvétele, és annak sajátosságai a járványhelyzetben

Mindkét lakásotthon valamennyi ellátottja részt vett oktatásban, attól függetlenül, hogy életkoruk, illetve állapotuk alapján tankötelesek voltak-e.⁵⁵ Alsó tagozatos gyermek nem volt az ellátottak között. Nyolcan még nem fejezték be az általános iskolát, öten a HÍD-program pályaorientációs képzésében vettek részt. A HÍD- program keretében egy év alatt két osztályt is elvégezhetnek azok a gyerekek, akik több évvel lemaradtak a korosztályukra jellemző osztályfoktól.

Az alábbi 2. táblázat osztályfokonként mutatja be, hogy az ellátottak milyen képzési szintnél tartottak.

⁵¹ Lásd: AJB-1327/2021. számú jelentés.

⁵² Lásd: Élelmezési költség: tényleges létszám x 1000 Ft/nap. Ezen költség kötelezően élelmiszer beszerzésre és vásárolt élelmezésre (menza) fordítható. A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató 2019. jan. 01-jétől érvényes Gyermekotthonok (lakásotthonok) gazdálkodásának szabályzata.

⁵³ Vö.: NM rendelet 76. § (1) bekezdés: „A napi ötszöri étkezésre fordított költség összege naponta nem lehet kevesebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 2,4%-ánál.” A nyugdíjminimum összege 2020-ban: 28 500 Ft → 684 Ft/nap.

⁵⁴ A módszertani vezető által március 14-én küldött e-mail a pótellátmány igényléséről. Főigazgatói tájékoztató Gyermek- és lakásotthonok részére. Ikt sz.: 15-54/2020, 3. oldal.

⁵⁵ „A tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható annak a tanítási évnél a végéig, amelyben a huszonharmadik életévét betölti. A tankötelezettség meghosszabbításáról a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója dönt.” Nkt. 45. § (3) bekezdés.

2. táblázat. Az ellátottak (N=22 fő) megoszlása az osztályfok szerint

Osztályfok						
6.	7.	8.	9.	10.	11.	12..
1 fő	3 fő	5 fő (4+1 HÍD)	5 fő (3+2 HÍD)	5 fő (3+2 HÍD)	0	2 fő

Mindkét lakásotthonban az ellátottak nagyobb része, 6-6 fő hét közben bentlakásos iskolai ellátásban részesült. Amellett, hogy mindkét otthonban valamennyi ellátott fejlesztésében szerepe volt a fejlesztő pedagógusoknak, a gyermekek további, az iskola által biztosított fejlesztésben is részesültek. Egyik otthon lakói közül 5, a másiktól 7 gyermeket fejlesztettek folyamatosan az oktatási intézményben is.

A helyi általános iskola és a gyermekvédelmi intézmények kapcsolata nem volt felhőtlen. A munkatársak igyekeztek oldani az előítéletes, a szakellátásban élő gyermekeket hibázató látásmódot. Egy alkalommal például egy kellemetlennek ígérkező megbeszélésre került sor, ismételten csak a lakásotthonokban élő gyermekekre fókuszálva. A gyermekvédelmi szakemberek tárgyilagosan közelítve a problémákhoz elismerték a nevelésbe vett gyermekek hibáit és nehézségeit, ugyanakkor rákérdeztek arra is, hogy miért nincsenek jelen a kifogásolt helyzetben érintett családban élő gyermekek szülei. Az együttműködés javult, és ennek köszönhetően a látogatás idején ismét voltak a helyi általános iskolában tanuló gyermekek, de annak sem volt akadálya, hogy a mezőhegyesi általános iskolát látogassák a lakásotthonok ellátottai. Szakmatanulásra a környező nagyobb városokban volt mód, Mezőhegyesen, Makón, Szegeden és Gyulán vettek részt középszintű képzésben a fiatalok. A gyerekek dönthették el, hogy – amennyiben megoldható volt – kollégistaként vagy bejáróként, tömegközlekedéssel látogatnák-e az elérhető távolságban fekvő iskolákat.

Az iskolai pedagógusokat tájékoztatták a gyerekek háttéréről, üzenő-füzetten keresztül is kommunikáltak egymással. Változó volt a gyerekek iskolába való beilleszkedése. Tapasztalatuk szerint vannak nyitottabb iskolák, ahol a nehézséggel, tanulási és figyelemzavarral, beilleszkedési problémákkal küzdő gyermekeket jobban elfogadják, támogatják a pedagógusok.

A pandémia első hullámában bevezetett digitális oktatásra való átállás a lakásotthonok esetében jelentős változást hozott. Szokatlan volt, hogy valamennyi ellátott iskolaidőben az otthonokban tartózkodott. A tanulók között voltak, akik képesek voltak az önálló feladatmegoldásra, csak az ellenőrzés maradt a munkatársakra. Mások több segítséget igényeltek és kaptak az otthonok nevelőitől, a megnövelt munkaidőben dolgozó fejlesztő pedagógusoktól, továbbá a nevelőszülői hálózat tanácsadóitól is, akik ebben az időszakban személyesen nem látogathatták a nevelőszülőket. A digitális oktatás eszközparkjához nem volt szükség az Emberi Erőforrások Minisztériuma által biztosított készülékekre. Az egyik lakásotthonban például összesen 6-7 számítógép és laptop állt rendelkezésre. A korábban is a gyerekek által használt készülékeken túl az irodai gépeket is igénybe vehették a tanuláshoz a gyerekek. Továbbá ezekben a lakásotthonokban is jellemző volt, hogy a gyerekek az okostelefonjaikon keresztül is tartottak kapcsolatot az iskolával. A meghallgatott munkatársak némelyike szerint elegendő készülék segítette a digitális oktatásban való részvételt, de volt olyan vélemény is, hogy az oktatáshoz szükséges megfelelő infrastruktúra nem állt rendelkezésre.

Az összefogásnak, támogatásnak, a korábbtól eltérő módszereknek, lehetőségeknek köszönhetően a gyermekek jelentős része javított az osztályzatain. A digitális oktatás kedvezett azoknak, akik kevésbé sikeresen tudtak beilleszkedni az osztályközösségekbe, akikre figyelemzavaruk következtében nem volt jellemző a nagyjából egyenletes, kiszámítható teljesítmény. Az egyéni haladási ütemre, a hullámzó pszichés állapotra a járványveszély első,

tavaszi időszakában a lakásotthonokon belül jobban tudtak figyelni. Ebben szerepe volt annak is, hogy eleinte még jellemzően a tananyagot, a feladatokat küldték ki elektronikus úton, és nem egyidejűleg, virtuálisan kellett jelen lenni a tanórákon.

A látogatócsoport a beiskolázásban, az oktatásban való részvétel támogatásában és biztosításában sem az átlagos körülmények között, sem az egészségügyi veszélyhelyzet és a járványügyi készültség idején nem észlelt alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt.

2.7. A szabadidő eltöltésének lehetőségei, különös tekintettel a járványhelyzetben bekövetkezett változásokra

A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató valamennyi lakásotthonában működik értékelési rendszer, mely befolyásolja a szabadidő eltöltésének milyenségét is. Az egyes egységek az értékelési szokásokat saját arculatuknak megfelelően alakíthatják. Az egyik vizsgált lakásotthon például az általában hétfőnként tartott héttervező, értékelő megbeszélést a kollégista gyerekek miatt szombatra helyezte, akkor beszélnek meg az elmúlt időszak történéseit, és döntenek el közösen, hogy milyen programokat szeretne a csoport.

Csanádpalota mindkét lakásotthonában fordított zsetonrendszert alkalmaztak, vagyis mindenki kap naponta egy-egy zsetont (az egyik helyen ez egy mosolygós zöld smiley arc formájában testesült meg, melyet a smiley-táblára tűznek ki), melyet a nap folyamán akkor tudnak megőrizni, ha betartják a házirendet, elmennek, és megfelelő módon viselkednek az iskolában, illetve az egyéb programokon is olyan magaviseletük, hogy legközelebb is fogadják őket. Lakásotthononként eltérőek voltak a jutalmak is. Egyik helyen például egy hétnyi mosolygós smiley begyűjtése után csokit vagy piperecikket kaphatott, aki ilyen rendes volt, míg a két hétig tartó eredményes alkalmazkodást után a kedvenc ételét készítették el neki. Az egy hónapnyi jó magaviselet eredménye 1500 Ft rendkívüli zsebpénz volt. Másutt valamilyen programon való részvételi lehetőség volt a jutalom, de a gyerekek abba is beleszólhattak a heti megbeszéléseken, hogy milyen jutalmakat szeretnének.

A lakásotthonokban a szorosabb egyszemélyes gyerek-felnőtt kapcsolat kialakítása érdekében mentorrendszer működött. Arra törekedtek, hogy a nevelők ne mutassanak egyes gyerekek irányába megkülönböztetett bánásmódot, emiatt ők nem, csak a gyermekfelügyelők, illetve gyermekvédelmi asszisztensek lehettek mentorok. Mivel mindegyik lakásotthonban volt legalább négy, a gyermekekkel közvetlenül foglalkozó, nem nevelői beosztásban lévő munkatárs, így mindegyiküknek maximum három mentoráltja lehetett. A fent említett értékelési rendszerben például az is egy bevált jutalom, hogy a gyermek a mentorával mehet el moziba.

A szabadidő eltöltésének mikéntjét, az önállóság mértékét a gyerekek által elért „szintek” is befolyásolják. Az újonnan érkező gyerekekkel megismertetik a kereteket, a szabályokat, legalább egy hétnek el kell telnie ahhoz, hogy innen továbbléphessenek. A kezdő, haladó és szuper önálló szintek között átjárás van, előre és visszalépni is lehet, illetve súlyosabb szabályszegést az izolációs szintre helyezés, kétnapos kimenő megvonás követ.

Nincs kötelező vallási oktatás, de a hit jelen van az egyházi fenntartású lakásotthonok hétköznapijaiban. Vallásos tartalmak láthatóak a faliújságokon, a lakásdíszek között, asztali áldással kezdik az étkezéseket. A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató Hálózatnak van egy hatfős pasztorációs csoportja, melynek tagjai közül ketten a pasztorációs napok keretében kijöttek a lakásotthonokba, és beszélgettek a gyerekekkel. Az egyik vizsgált lakásotthon munkatársa hozzáfűzte, hogy a látogatás idején éppen nem volt gyakorló vallásos a náluk élő gyermekek között.

A munkatársak beszámolója szerint a pandémia kevésbé viselte meg a gyerekeket, mint ahogy ezt eleinte feltételezték. Tartottak tőle, hogy a lakásotthonokra is kiterjesztett látogatási

tilalom és kijárási korlátozás⁵⁶ több feszültséget fog kelteni. Utólag úgy látták, a közös járványügyi veszélyeztetettség következtében a tavaszi bezártság alatt formálódott a közösség, jobban elfogadták egymást a gyerekek, nőtt a csoportkohézió. Ehhez az egyik vizsgált lakásotthonban tavasszal indított terápiás csoportfoglalkozások is hozzájárultak, melyeket 250 órás képzést végzett KASZPEM⁵⁷ trénerek vezettek. Csanádpalotán öt felnőtt volt erre kiképezve. A vizsgált lakásotthonban a csoportvezető nevelő mellett a társ csoportvezető szerepét egy másik gyermekotthonban gyermekfelügyelőként dolgozó – szintén kiképzett – munkatárs vállalta. A foglalkozásokat kéthetente tartották, hogy legyen mód az adott témák, a felkavart érzelmek leülepedésére. A bizalmatlanságtól a jövőképen keresztül a traumáig sok minden oldható, feldolgozható ilyen formában a gyerekekkel együtt.

A gyerekek kérésére alakították ki a Kossuth utca 16. szám alatti lakásotthonban, a 2.4. alfejezetben már jelzett, felújítás alatt álló sportszobát. Izgalmas, a gyerekek által vágyott játékokat, például csocsót, bokszsákot, edzőpadokat hoztak, ezzel is csökkentve a bezártság-érzetet. Ezt a pandémia első hullámában még használhatták a gyermekek, akik a látogatás idején, októberben nagyon várták, hogy ismét a birtokukba vehessék a helyiséget. A rossz állapotban lévő saját sportpálya helyett a település pályáját használták általában a gyerekek. A lakásotthon egyik gyermekfelügyelője a helyi sportegyesületben is aktív volt, megbízási szerződéssel fociedzéseket tartott, melyeken az ellátott gyerekek is részt vettek. Ugyanakkor a kijárási korlátozás⁵⁸ alatt ez a lehetőség sem volt adott. A sportpályákra sem lehetett kivinni a gyerekeket még akkor sem, ha az otthon lakóin kívül senki más nem akarta éppen használni azokat – jelezte a túl szigorú szabályozást kritizálva az egyik munkatárs.

A már említett sport- és terápiás foglalkozásokon kívül egyéb élménypedagógiai programokra is építettek a szabadidő eltöltésében, voltak például Zalasabaron az élményparkban,⁵⁹ a tótkomlói fürdőben, Makóra mentek tekézni, bowlingozni, gyakran eljutottak moziba is. Az egyik lakásotthonban az októberi látogatást követően készültek Ópusztaszerre, továbbá tanyalátogatás és krumpliszedés is volt a terveik között. Az egyik gyermek lovas táborban vehetett részt, ami sokat segített neki abban, hogy az érzéseiről beszélni tudjon. A lovas programok szervezésében szerepe volt a Mezőhegyesen lovásznak tanuló fiúknak is.

A külső programok mellett kreatív foglalkozásokkal, rejtvényfejtéssel, házi csocsó- és egyéb versenyek szervezésével is igyekeztek tartalmasan lekötni a gyermekek szabadidejét. Mind a pszichológus, mind az egyik gyermekfelügyelő megosztotta azt a tapasztalatát a látogatócsoporttal, hogy a gyerekek akkor nyílnak meg, akkor lehet velük jókat beszélgetni, ha ez valamilyen aktív tevékenységhez kapcsolódik. A közös kirándulás, játék vagy a vacsorakészítés is kiváló alkalmat teremt.

Az egészségügyi veszélyhelyzet és a járványügyi készültség idején a szabadidős elfoglaltságok biztosításában a látogatócsoport alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.8. Egészségügyi, mentálhigiénés ellátás a veszélyhelyzet alatt

A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató főigazgatója még a veszélyhelyzet kihirdetése⁶⁰ előtt körlevélben utasította a munkatársait arra, hogy miként járjanak el a fertőzés terjedésének megelőzése érdekében. Már 2020. március 3-tól elrendelte, „hogy azon kollégák, akik külföldi tartózkodásukból hazatérnek, ... azonnal értesítsék közvetlen felettesüket,

⁵⁶ Az országos tisztifőorvos 13305-16/2020/EÜIG számú, 2020. márc. 17-én kelt határozata.

⁵⁷ Kothencz-féle ÁGOTA Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszer, célcsoportja a családból kiemelt gyermekek és fiatalok.

⁵⁸ Az országos tisztifőorvos 13305-16/2020/EÜIG számú, 2020. márc. 17-én kelt határozata.

⁵⁹ <https://www.zobori.hu/>

⁶⁰ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet.

valamint a vírus lappangási ideje alatt – mely 14 napot jelent – maradjanak otthon.”⁶¹ Ezt követően is folyamatosan kapták a munkatársak a körleveleket a járványhelyzettel kapcsolatos feladatokról,⁶² illetve küldtek az otthonokban kifüggeszthető, felhasználható tájékoztató anyagokat – például piktogram a tüsszentésről, a helyes kézmosás fázisairól –, melyek a gyerekek számára is egyértelmű, könnyen érthető iránymutatásokat tartalmaztak. Az Integrált Jogvédelmi Szolgálat tájékoztatóit, társasjátékát színes, esztétikus, vastag papírra nyomott formátumban minden lakásotthon megkapta a főigazgató COVID-19 járvánnyal kapcsolatos tájékoztatójával együtt egy nagyalakú füzetben kiadva.⁶³ A csanádpalotai lakásotthonokban a tájékoztató anyagok, szemléltető ábrák kifüggesztéséről a látogatócsoport is meggyőződött.

Az Alföld Ambulance Kft-hez⁶⁴ a csanádpalotai lakásotthonok munkatársai is fordulhattak a koronavírussal kapcsolatban felmerült kérdések kapcsán.

Példaértékűen oldották meg a járványhelyzet miatt szükségessé váló elkülönítéseket. A 2.4. alfejezetben említett megyei izolációs házban az Alföld Ambulance Kft. egészségügyi szakszemélyzete látta el a gyermekeket a gyermekvédelmi szakemberek mellett. A házban pszichológus és pszichiáter is látogatta a gyerekeket, közösen tárták fel a szökések háttértényezőit. Ott is biztosították a digitális oktatásban való részvételt. A nem együtt érkező gyermekeket külön-külön szobába helyezték el az „Izolációs hely működési szabályzata” szerint. A szabályzat kiterjedt például az étkeztetés szervezésére is, mely szerint csak az együtt bekerült gyermekek étkezhetnek együtt. A közösségi tereket is elkülönítetten kellett a külön időpontban érkezett gyermekeknek használni. Amennyiben nem állt rendelkezésre elég terem, akkor időben csúszttak el a csoportokat, és az ismételt használatot fertőtlenítés előzte meg.

Fertőzött vagy fertőzés gyanús személy sem a település, sem a meglátogatott lakásotthonok vonatkozásában nem volt ismert a 2020-as év október közepéig.

Háziorvos működött Csanádpalotán. Szakorvosokat Makón vagy Szegeden értek el. Az egyik gyermeket például rendszeresen vitték pszichiáterhez Szegedre, aki havonta kontrollálta az állapotát. Iskolaidőben rendszeresen kellett gyógyszert szednie, de annyira javult már az állapota, hogy a nyári tanítási szünetben elhagyhatta a napi Ritalin adagot. Rajta kívül is volt még néhány állandó gyógyszert szedő a gyermekek között, volt, aki hangulatjavító, antidepresszáns szert, Tiapridalt szedett, de a munkatársak bíztak benne, hogy szoros orvosi ellenőrzés mellett, a gyermek biztonságérzetének fokozatos növekedésének is köszönhetően idővel csökkenthetőek vagy elhagyhatóak lesznek a gyógyszerek. Kiborulások esetében azt tapasztalták, hogy segített a gyerekeknek, ha elkülönítették őket a többiektől, például a nevelői szobát vették igénybe. Arról is büszkén számolt be egy dolgozó, hogy egy kötődési zavaros gyerek az előző gondozási helyén nem tudott megmaradni, de közöttük már jól érzi magát.

A beilleszkedésben, a korábbi traumák, sérülések oldásában, az elmaradások pótlásában a fejlesztő pedagógusoknak és a pszichológusnak is jelentős szerepe volt. Mindhárman személyesen, az egyik fejlesztő pedagógus jelentősen megnövelt óraszámában foglalkozott a gyerekekkel a látogatási tilalom és kijárási korlátozás⁶⁵ alatt is. Az ő bejárásuk az otthonokba nem jelentett nagyobb járványügyi kockázatot az otthonok egyéb munkatársainak közlekedésénél. Személyes jelenlétük, támogatásuk viszont nagyon hasznos volt a mindenki számára megterhelő, ismeretlen helyzetben.

A pszichológus arról tájékoztatta a látogató csoportot, hogy meglátása szerint a gyerekek várakozáson felül jól viselték a szokatlan körülményeket. Tapasztalata szerint nem a szorongás, inkább a frusztráltság volt jellemző a gyerekekre, akik nehezen viselték az egyszerre több területen is megjelenő bezártságot. Amellett, hogy megszűntek a külső programok, nem jöhettek a családtagok, még az otthonon kívüli kortársaiktól is el lettek zárva, az alakuló

⁶¹ Március 3-án kelt Főigazgatói körlevél a Korona vírus terjedésének megelőzést célzó intézkedésekről.

⁶² Március 10-én kelt körlevél, melyben a tájékoztató anyagok mellett pl. a tömegközlekedés kerülésére is felhívták a figyelmet.

⁶³ Főigazgatói tájékoztató Gyermek- és lakásotthonok részére lkt sz.: 15-54/2020, 33-40. oldal.

⁶⁴ A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató szerződést kötött vele a járványveszélyben.

⁶⁵ Az országos tisztifőorvos 13305-16/2020/EÜIG számú, 2020. márc. 17-én kelt határozata.

párkapcsolatok esetében is nélkülözniük kellett a személyes találkozásokat. Odafigyeléssel, a korlátozások okának megbeszélésével, tartalmas belső programokkal, a gyerekek számára vonzó játék- és sporteszközök biztosításával enyhítették a bezártság következtében esetlegesen kialakuló rossz közérzetet. A gyerekek nem éltek panasszal a korlátozások miatt.

Az egészségügyi és mentálhigiénés ellátással kapcsolatban alapjogot veszélyeztető körülményt a látogatócsoporthoz nem észlelt.

2.9. Kapcsolattartás a látogatási tilalom alatt, a panaszjog érvényesülése

A gyermek alapvető joga, hogy a tőle külön élő szülőjével, a szülői felügyeleti jog megszűnése esetén is, kapcsolatot tartson.⁶⁶ A személyes kapcsolattartás mellett csomagküldés, levelezés útján, telefonon és interneten keresztül is megvalósulhat a kommunikáció a családtagok között.

Mindkét lakásotthonban egy-egy olyan gyermek⁶⁷ élt, akinek teljesen megszakadt a kapcsolata a rokonaival. A többiek vagy a szüleikkel, a nagyszüleikkel, vagy a testvéreikkel ápoltak személyesen vagy telefonon keresztül kapcsolatot, többnyire kéthetenkénti találkozás volt engedélyezve. Néhány hozzátartozó el is vihette az intézményből a gyermeket. A pandémia első hullámában, míg a lakásotthon „le volt zárva”, a látogatási tilalom és kijárási korlátozás⁶⁸ alatt a kapcsolattartás sem valósulhatott meg személyes formában. Bár volt olyan szülő, aki csomagot hozott a gyerekeknek, ebben az esetben nem tiltották meg, hogy a kerítésen keresztül, megfelelő távolságot tartva láthassák, beszélhessenek egymással. Az elmaradt személyes kapcsolattartásokat a korlátozások feloldása után bepótolták. Addig pedig előtérbe kerültek a számítógépen, okostelefonon, illetve hagyományos készülékeken keresztül történő közvetett, beszélgetések, „csevegések, csetelések”. A lakásotthon munkatársai arról számoltak be, hogy mindig igyekeztek rugalmasan viszonyulni a szülőkhöz, hiszen nekik az a céljuk, hogy élő kapcsolatot ápoljanak a gyerekek a hozzátartozóikkal. Anyagilag is támogatták a kapcsolattartást, ha a szülő betelefont, ők visszahívták, hogy ne a telefonálás költsége akadályozza meg a beszélgetést.

A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató országos tapasztalatával megegyezően ezekben a lakásotthonokban is elfogadták a szülők a kapcsolattartás korlátozását, nem éltek panasszal emiatt.

A lakásotthonok elegendő maszkkal rendelkeztek ahhoz is, hogy a látogatóba érkező szülők részére is biztosítsanak maszkot a látogatások idejére, ha esetleg nem volt náluk. A látogatásokat követően fertőtlenítő takarításokat végeztek.

A veszélyhelyzet kihirdetése után gyámok és a gyermekjogi képviselők sem látogathatták a gyerekeket, velük is elektronikusan működött a kapcsolattartás.

A látogatás idején nem volt ismert a gyermekjogi képviselő személye. A munkatársak arról számoltak be, hogy a szeptemberben eltávozott gyermekjogi képviselővel jó személyes kapcsolatot ápoltak korábban.

Bár a gyermekek bizalommal fordulhattak az otthon munkatársai felé, az NMM tagjai az egyik lakásotthonban nem láttak panaszládát. A helyben elérhető panaszláda lehetővé tenné, hogy a gyermekek esetenként személyazonosságuk felfedése nélkül is hangot adhassanak véleményüknek.

A panaszláda és a gyermekjogi képviselő hiánya veszélyezteti a panaszjog érvényesülését. A vizsgálat a veszélyhelyzetben való kapcsolattartás vonatkozásában alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

⁶⁶ Gyermekjogi Egyezmény 9. cikk 3. pont, illetve Gyvt. 7. § (4) bekezdés.

⁶⁷ Szó szerint gyermek, a már nagykorú utógondozói ellátásban részesülők kimaradtak az elemzésből.

⁶⁸ Az országos tisztifőorvos 13305-16/2020/EÜIG számú, 2020. márc. 17-én kelt határozata.

3. Összefoglalás

Az NMM feladatkörében eljáró alapvető jogok biztosa és három munkatársa 2020. október 13-án az egyházi fenntartású, Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató csanádpalotai lakásotthonaiba látogatott. A helyszíni vizsgálat alatt a járványügyi készültségre⁶⁹ tekintettel a látogatócsoport tagjai maszkot viseltek, az épületekbe testhőmérséklet-mérés és kézfertőtlenítés után léptek be.

A 12 férőhelyes lakásotthonokban 11-11 ellátott, köztük 3 utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt élt, a gyermekek nagyobbik része az átlagostól eltérő szükségletű volt. Az NMM megállapította, hogy mindkét lakásotthonban magasabb volt a csoporttal foglalkozó alkalmazottak száma az NM rendeletben meghatározott minimális létszámnál, azonban jelezte, hogy az egyik lakásotthonban foglalkoztatott gyermekfelügyelő, valamint fejlesztőpedagógus végzettsége nem felelt meg az NM rendelet hatályos képesítési követelményeinek.

A látogatócsoport tagjai megtekintették az elhelyezés körülményeit. Az otthonokban tisztaság és rend volt. A lakásotthonok tágas belső terei, a személyes díszítő elemek alkalmazása jó hangulatot árasztott. A házakat körülvevő kertek felújítása is megkezdődött, új padok kerültek kihelyezésre, de az udvar egyes részei balesetveszélyessé váltak, emiatt egyes területeket nem is használhattak a gyerekek.

Az NMM példaértékűnek tartja, hogy az NM rendeletben meghatározott étkezésre fordítható összeg majdnem másfélszeresét biztosította a fenntartó a napi ételmezésre, és ezen túlmenően a veszélyhelyzet miatt még további összeget biztosított a tartós élelmiszer vásárlására.

Az NMM megállapította, hogy Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató, és azon belül a meglátogatott lakásotthon munkatársai jól alkalmazkodtak a járványhelyzet kihívásaihoz. A szükséges védőintézkedéseket megtették, a lakásotthonban a takarítást, mosást, fertőtlenítést gyakoribbá tették, melyhez elegendő fertőtlenítő- és tisztítószert állt rendelkezésre. A digitális oktatásban való részvételhez a szükséges támogatást megkapták a gyerekek.

A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató izolációs házat működtetett, ahol egészségügyi szakszemélyzet is részt vett a kívülről érkező, a fertőzésveszély miatt karanténba kényszerülő gyermekek befogadásában, ellátásában. Ezzel a jó gyakorlattal elérte, hogy az egyes lakásotthonokban nem volt szükség elkülönítésre. A járvány a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató által működtetett lakásotthonokba a látogatás idejéig nem jutott be.

Sem az ellátottak, sem a szüleik nem éltek panasszal a korlátozó intézkedések miatt, ugyanakkor az NMM megállapította, hogy a gyermekjogi képviselő és a panaszláda hiánya veszélyeztette a gyermekek panaszjogának érvényesülését.

4. Ajánlások, kezdeményezések, javaslatok

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 37. §-a alapján javaslok **az emberi erőforrások miniszterének**

1. fontolja meg az NM rendelet 2. számú melléklet II. részében a gyermekotthonok vonatkozásában a fejlesztő pedagógus munkakör betöltéséhez előírt képesítési előírások felülvizsgálatát.

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján kezdeményezem, hogy a **Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató Főigazgatója és a Szeged-Csanádi Egyházmegye püspöke mint fenntartó**

2. biztosítsa a balesetveszélyes aljzatbeton felújításának anyagi fedezetét.

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján kezdeményezem, hogy Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató Csongrád-Csanád megyei **területi igazgatója** gondoskodjon

3. a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet II. számú mellékletében meghatározott képesítési előírások betartásáról.

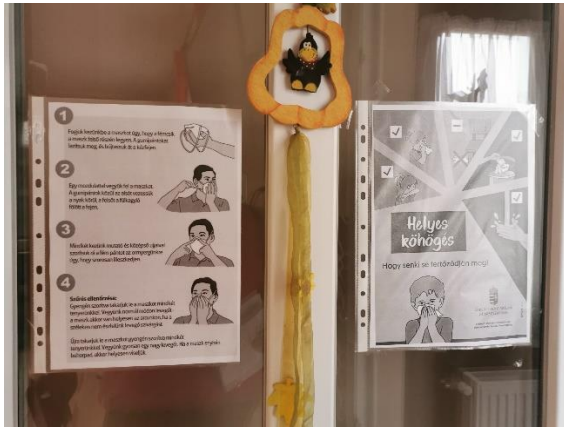
A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján kezdeményezem, hogy **a lakásotthon szakmai vezetője**

4. a panaszjog gyakorlása érdekében a gyerekek által jól látható és könnyen elérhető helyen panaszládát rendszeresítsen a lakásotthonban.

Budapest, 2021. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

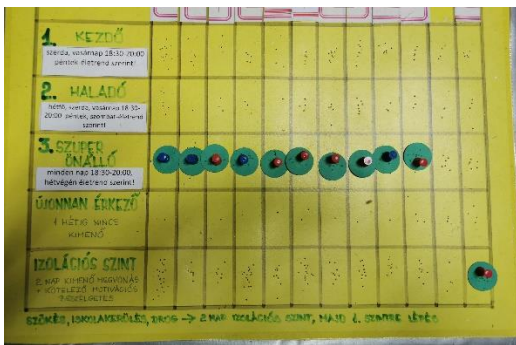
Az OPCAT NMM AJB-1328/2021. számú jelentésének képmellélete

1. kép Fertőzésveszélyt csökkentő tájékoztatók

2. kép Föld napja

3-4. kép Értékelő táblák a lakásotthonokban

5-6. kép Tágas nappalik a digitális oktatás eszközeivel

7. kép A felújítás alatt álló sportszoba

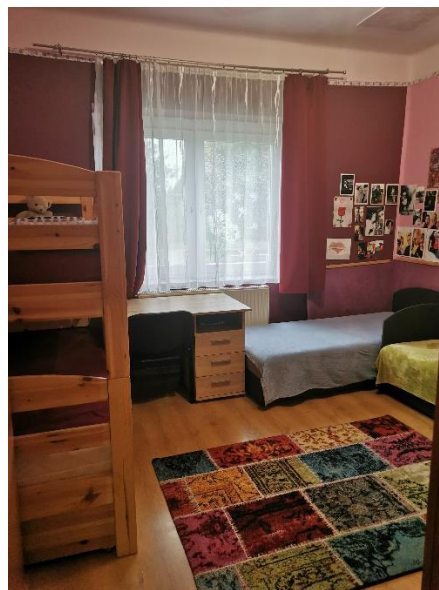
8. kép Udvar új padok és a töredezett beton

9. kép Leválasztott udvar

10. kép Mosdó

11-12. kép Hálósobák